

Nr 5.

Ankom till Riksdagens kansli den 18 mars 1912 kl. 4 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Konungen i fråga om nedsättning i biljettpris vid resor å statens järnvägar för vissa sanatoriepatienter.

Med anledning af en inom Första kammaren af herr *Almer* väckt motion, nr 64, har kammaren i enlighet med sitt andra tillfälliga utskotts hemställan för sin del beslutat, det Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes verkställa utredning, huruvida och i hvad mån statsunderstöd bör lämnas till bestridande af kostnaderna för patienters resor till och från kustsanatorierna, samt därefter vidtaga de åtgärder, hvartill denna utredning kan föranleda.

Sedan detta beslut blifvit Andra kammaren delgifvet, har densamma hänvisat ärendet till behandling af sitt tredje tillfälliga utskott.

I ofvannämnda motion hemställer herr *Almer*:

Motionen.

»att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under öfvervägande, huruvida och i hvad mån en nedsättning i gällande biljettpriser vid resor å statens järnvägar må kunna beredas patienter, som i kurhänseende besöka något af de statsunderstödda kustsanatorierna vid västkusten.»

Till stöd för denna hemställan har motionären anført följande:

Motivering.

»Under det senaste årtiondet har staten på olika sätt uppträdt hjälpare och stödjande i kampen mot tuberkulosen. Den har anslagit medel som bidrag till uppförandet af tuberkulossjukhus, tuberkulossjukstugor och kustsanatorier; den anslår årligen driftkostnadsbidrag för att

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 13 saml. 3 afd. 5 häft. (Nr 5.)

sätta mindre bemedlade och medellösa tuberkulöst sjuka i tillfälle att anskaffa sig en tillfredsställande vård. Den anslår medel till stipendier åt läkare för att bereda dessa tillfälle att utbilda sig särskildt med hänsyn till behandlingen af denna sjukdom. Lungsotssjukhusen och lungsotssanatorier ligga spridda kring hela landet, snart ett i hvarje län. Resorna till och från sanatoriet blifva härigenom ej vidare betungande för patienterna. Åtminstone blir kostnaden härför öfverkomlig. Annorlunda ställer sig förhållandet med patienter, som för sin hälsas återvinnande behöfva bevista kustsanatorierna, så godt som samtliga belägna vid västkusten. Resekostnaden blir här en faktor att räkna med, särskildt då det gäller patienter från norra och mellersta Sverige, och blir stundom här så hög, att den kan ställa sig hindrande i vägen för genomgående af en kur vid någon af dessa anstalter. För att råda bot härutinnan hade jag tänkt mig, att staten borde kunna träda hjälpare emellan genom att bereda dessa patienter, så godt som uteslutande barn från medellösa och mindre bemedlade hem, en resekostnadslindring i likhet med hvad som skett för underlättande af skolbarns studie- och ferieresor eller på annat lämpligt sätt, dock alltid utan restriktioner beträffande antalet på en gång resande.

Bifogade redogörelse¹⁾ rörande patientantalet under år 1911 länsvis från Kronprinsessan Victorias kustsanatorium, kustsjukhuset å Styrso och kustsanatoriet Apelviken jämte en sammanställning af biljettpriser från vissa större järnvägsstationer i norra och mellersta Sverige till ofvannämnda kustsanatorier ger en orienterande föreställning om behovet och verkan af nyss angifna förslag.»

Första kammarens andra tillfälliga utskotts yttrande öfver förevarande motion är af följande lydelse:

*Första
kammarens
utskotts
yttrande.*

»Ifrågavarande kustsanatorier underhållas af landsting, kommuner och enskilda, hvarjämte staten lämnar bidrag till byggnader och driftkostnader. Statsunderstöd utgår ej i någon form för resor, utan torde det bero på vederbörande kommuner att bestrida resekostnaderna för barn från medellösa eller mindre bemedlade hem.

Dessa kustsanatorier äro veterligen af synnerligen stort värde i kampen mot tuberkulosen. Af de vid motionen fogade tabeller²⁾ framgår emellertid, att det hufvudsakligen är barn från de södra delarna af landet, som åtnjuta vård å kustsanatorierna; och kan detta förhållande

¹⁾ Se bilaga 1.

²⁾ Se bilaga 1.

ej gärna bero på annat, än att resorna från de norra delarna af landet ställa sig förhållandevis dyra. Med särskild hänsyn till, att resekostnaderna sålunda måste anses för närvarande i många fall lägga hinder i vägen för erhållande af vård å kustsanatorierna, har utskottet ansett, att åtgärder böra vidtagas för beredande af understöd till resekostnaderna samt att sådant understöd bör lämnas af staten.

Utskottet har därför föranstaltat en undersökning rörande i liknande fall lämnade eller ifrågasatta understöd af staten; och har utskottet därvid inhämtat följande.

Afgiftsfri resa å statens järnvägar är i likartadt fall endast medgifven¹⁾ medellösa döfstumma för deltagande i nattvardsgång.

En nedsättning i afgiften har medgifvits¹⁾ åtskilliga personer, såsom medellösa eller mindre bemedlade lärjungar vid döfstumskolor och vissa skolor för blinda beträffande hemresor under ferierna, barn som af Stockholms kristna sedlighetsförening utsändas till hem på landet, visst antal nödställda personer, åt hvilka genom föreningen för välgörenhetens ordnande tillfälle beredes att för hälsans vårdande vistas å landet eller vid brunns- eller badort, samt sjuksköterskor vid Sofiahemmet, diakonissanstalten i Stockholm m. fl. anstalter för resor till och från tjänstgöringsort samt för hälsans vårdande under tjänstledighet.

Nedsättning i biljettprisen beredes²⁾ äfven folkskolebarn dels för de s. k. ferieresorna dels ock för studieresor under lärares eller lärarinnas ledning. I detta fall erhålla dock statens järnvägar godtgörelse från särskildt anvisadt anslag.

En annan form för resekostnadsersättning har ifrågasatts af medicinalstyrelsen i utlåtande af den 15 december 1911³⁾ öfver en framställning om understöd, som gjorts af föreningarna för bistånd åt lytta och vanföra. Medicinalstyrelsen har därvid föreslagit, att ersättning för de vanföras och deras följeslagares eller vårdares resa skulle, enligt angifna grunder, utgå i sådana fall, där kommun, hvarest medellös vanför har sin hemort, är särskildt betungad med sjukvård af sådant slag som det ifrågavarande, eller där den vanföre är mindre bemedlad och icke kan själf bekosta resorna, eller slutligen, där på grund af större afstånd till vårdanstalten eller af annan orsak resekostnaden blifver särskildt betungande; hvarjämte medicinalstyrelsen hemställt, att erforderliga

¹⁾ Se kungl. brefvet den 2 februari 1906.

²⁾ Se kungl. brefvet den 15 december 1911.

³⁾ Se bilaga 2.

medel skulle ställas till förfogande genom ett förslagsanslag. Denna fråga har emellertid, såvidt utskottet har sig bekant, ännu icke varit föremål för Kungl. Maj:ts pröfning.

Beträffande slutligen de af staten understödda anstalterna för behandling af lupus⁴⁾ och barnförlamning⁵⁾ har frågan om resekostnaden i så måtto beaktats, att såsom villkor för statsunderstöd stipulerats, att resan bekostas af landsting, kommun eller annorledes.

Vid öfvervägande af frågan om, i hvilken form reseunderstöd till patienter vid kustsanatorierna bör lämnas, har utskottet funnit förenämnda af medicinalstyrelsen afgifna förslag beaktansvärdt, ehuru väl utskottet icke ansett sig kunna bestämdt förorda detta framför andra utvägar».

*Utskottets
yttrande.*

Vid behandling af detta ärende har utskottet ansett sig böra instämma i hvad af Första kammarens utskott blifvit anfördt utom i hvad angår frågan om, i hvilken form reseunderstöd till patienter till kustsanatorierna bör utgå, beträffande hvilken utskottet ansett sig kunna ifrågasätta lämpligheten af de utaf medicinalstyrelsen föreslagna starka begränsningarna i afseende på rätten att komma i åtnjutande af statsunderstöd.

Utskottet får sålunda hemställa,

att Andra kammaren måtte biträda Första kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 15 mars 1912.

På utskottets vägnar:

AXEL VON SNEIDERN.

Herrar *Lemke* och *Molin* i Södertälje hafva begärddt få antecknadt, att de ej deltagit i ärendets behandling inom utskottet.

⁴⁾ Se kungl. kung. den 11 november 1904.

⁵⁾ Se kungl. prop. 1912 nr 1: 6 och Riksdagens beslut i anledning däraf.

Afskrift.

Bil. 1.

Patienterna vid *Kronprinsessan Victorias kustsanatorium* under år 1911 voro med hänsyn till hemort så fördelade:

Blekinge län	36	Norrbottnens län	3
Gäflleborgs län	1	Stockholms län	3
Göteborgs och Bohus län	2	Södermanlands län	1
Hallands län	36	Värmlands län	22
Jönköpings län	20	Västerbottnens län	2
Kalmar län	2	Örebro län	7
Kopparbergs län	19	Östergötlands län	1
Kristianstads län	108	Malmö stad	29
Kronobergs län	21	Stockholms stad	53
Malmöhus län	99		
		Summa	465

Attesteras
Ernst Lindahl.

Afskrift.

Kustsjukhuset Styrso.

Uppgift å antalet patienter länsvis under 1911:

Göteborgs stad	180	Norrbottnens län	2
Bohus län	24	Västernorrlands län	1
Värmlands län	3	Örebro län	12
Västmanlands län	27	Skaraborgs län	5
Jämtlands län	1	Stockholms stad	1
Södermanlands län	10		
Elfsborgs län	20	Summa	286

P. Silfverskiöld.

Afskrift.

Kustsanatoriet Apelviken 1911.

Patienternas hemort:

Hallands län	68	Västernorrlands län	10
Elfsborgs län	39	Skaraborgs län	8
Kronobergs län	18	Stockholms län	4
Göteborgs och Bohus län	16	Örebro län	3
Västerås län	12	Norrbottnens län	2
Kalmar län	10		
		Summa	190

J. S. Almer.

Afskrift.

Biljettpris i 3:e klass för resa å statens järnvägar mellan nedan angifna stationer:

	Göteborg.	Varberg.	Barkåkra.
Jönköping	4.40	6.00	8.60
Linköping	7.80	9.20	10.00
Göteborg (Vänersborg).....	— —	2.00	5.00
Moholm (Mariestad).....	4.20	5.80	8.20
Karlstad	7.40	8.80	11.00
Örebro	6.40	8.00	10.20
Frövi (Västerås)	7.00	8.40	10.80
Flen (Nyköping).....	7.80	9.20	11.40
Stockholm C.....	9.80	11.00	13.20
Uppsala.....	10.60	11.80	14.00
Storvik (Gäfle och Falun).....	10.00	11.20	13.40
Östersund	15.80	16.80	18.60
Sollefteå (Hernösand)	16.80	17.80	19.60
Umeå.....	19.80	20.80	22.40
Luleå.....	23.40	24.20	25.60

Kungl. Järnvägsstyrelsen, Persontaxebyrån 24 januari 1912.

Bil. 2.

Transumt af Medicinalstyrelsens utlåtande den 15 december 1911 i anledning af föreningarnas för bistånd åt lytta och vanföra framställning om statsunderstöd.

Till Konungen.

Slutligen hemställa föreningarna äfven om fria resor för de vanföra till och från anstalten för undergående af behandling. Ett sådant medgifvande vore utan tvifvel af största betydelse i två afseenden. Därigenom skulle dels möjliggöras att flera patienter kunde behandlas på klinikerna, då patienterna under mellantiderna mellan operationerna kunde uppehålla sig i sina hem, hvilket särskildt under ett senare stadium af behandlingen med fördel låter sig göra, dels skulle därmed en poliklinisk behandling af äfven aflägsset boende patienter kunna ordnas. Anstalternas effektivitet skulle genom ett sådant medgifvande högst betydligt förökas, och man torde kunna säga att ett sådant medgifvande skulle i hög grad bidraga att göra de till 1913 års början beräknade 119 sjukhusplatserna så nära tillräckliga för landets behof som möjligt. Under den första tiden för behandlingen af ett svårt fall äro däremot fria resor af mindre betydelse, då den sjuke då måste vistas långa tider på sjukhuset.

Att i sådan rätt till fria resor äfven måste inbegripas kostnaderna för en följeslagare eller vårdare är uppenbart, då dessa vanföra i allmänhet äro barn och därtill mycket hjälplösa. Det synes därför också mycket önskligt, att ersättning för nödvändiga resor i angifna syftet måtte ersättas af staten beträffande såväl vanför som hans vårdare. Hvad angår formen för ett medgifvande af fria resor vill medicinalstyrelsen

framhålla, att endast biljetterna å järnväg eller ångbåt torde böra ersättas, hvaremot nattkvarter, underhåll under resan och skjutskostnader torde böra bekostas af den sjuke, respektive af hans hemorts kommun. Att staten skulle medgifva fria resor å sina järnvägar anser medicinalstyrelsen föga praktiskt, och sådan form för understöd är för öfrigt, enligt hvad medicinalstyrelsen tror sig veta, icke numera brukligt i Sverige. En sådan bestämmelse skulle för öfrigt icke motsvara ändamålet, då staten icke lärer kunna utverka, att enskilda järnvägsbolag och rederier medgifva fria resor på sina järnvägar och ångbåtar. Det enda praktiska synes vara, att staten ersätter kostnaden för resan i 3:e klass å järnväg och motsvarande klass å ångbåt. Medicinalstyrelsen anser sig icke kunna förorda att sådan reseersättning utgår i *alla* fall, utan vill tillstyrka, att ersättning måtte få efter pröfning, hvilken synes lämpligen böra verkställas af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i vederbörande län, lämnas endast i sådana fall, där kommun, hvarest medellös vanför har sin hemort, är särskildt betungad med sjukvård af sådant slag som det ifrågavarande, eller där den vanföre är mindre bemedlad och icke kan själf bekosta resorna, eller slutligen där på grund af större afstånd till vårdanstalten eller af annan orsak resekostnaden blifver särskildt betungande. Huruvida den sökande är medellös eller mindre bemedlad synes kunna styrkas genom intyg, utfärdadt af två trovärdiga män och bestyrkt af kronobetjänt eller polismyndighet. Äfven synes det klokt att det uttryckligen bestämmes, att endast för behandlingen nödvändiga resor ersättas. Detta kan lämpligen styrkas genom intyg af den behandlande läkaren.
